

Кафедра політології, соціології і культурології

Виборчі технології в електоральному процесі України

навчальна дисципліна вільного вибору
здобувачів наукового ступеню доктора філософії
(спеціальність 052 «Політологія»)

Викладач:

Дібікова Юлія Сергіївна – кандидат політичних наук, доцент кафедри політології, соціології і культурології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Опис навчальної дисципліни:

Термін проведення: 5, 6 семестр

Загальний обсяг дисципліни: 5 кредитів (150 годин)

Лекцій: 16 годин

Семінарів: 34 годин

Самостійна робота: 100 годин

Форма контролю: залік у 6 семестрі

Мета курсу:

Формування знань про сутність і специфіку теоретичних і прикладних аспектів виборчих технологій в електоральному процесі України

Завдання курсу:

Розширення та закріплення знань студентів про виборчі технології та електоральний процес.

Ознайомлення студентів з основними принципами організації та проведення виборчих кампаній

З'ясування природи та особливостей сучасних електоральних процесів

Формування практичних навичок використання виборчих технологій, вміння використовувати їх у практичній політичній діяльності.

Зміст курсу

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

ТЕМА 1.1. Вибори та виборчий процес.

Теорія та історія виборчого процесу. Поняття «вибори», «виборчий процес», «виборча кампанія», «електоральна поведінка», «електоральний процес». Основні шляхи завоювання та утримання політичної влади: насильство, диктатура, демократичні вибори. Поняття виборів. Концепції виборів в історії політичної думки. Сучасні підходи до дослідження виборів. Структура політичного інституту виборів. Види і функції виборів. Вибори як засіб взаємоконтролю народу над державою та держави над суспільством. Партія як основний елемент виборчого процесу. Сутність та місце партій у політичному процесі. Вибори і виборчі системи. Виборча система як спосіб розподілу мандатів. Характеристики поділу виборчих систем. Види виборчих систем. Мажоритарні виборчі системи: одномандатні та багатомандатні. Пропорційна виборча система: ризики партійних проектів. Змішані виборчі системи: індивідуальні та партійні списки. Куріальні виборчі системи. Урахування особливостей виборчої системи у розробці стратегії і тактики виборчої кампанії.

Зміст курсу

ТЕМА 1.2 . Виборчі технології у системі виборчого процесу: зміст та сутність.

Еволюція поняття «технологія». Поняття «виробничі технології», «соціальні технології», «політичні технології» та «виборчі технології». Структура політичних технологій.

Виборчі технології як різновид політичних технологій. Сутність виборчих технологій як наукової категорії. Вузьке та широке розуміння виборчих технологій. Виборчі технології як сукупність методів, програм та практик впливу на свідомість електорату з боку суб'єктів виборчого процесу з метою отримати необхідну підтримку виборців через їх голосування на політичних виборах та подальшим використанням або втриманням політичної влади.

Зміст та ознаки виборчих технологій: наявність організаційних відносин, оперативність, стандартний набір процедур, багаторазовий апробований сценарій, орієнтація на досягнення результату з урахуванням об'єктивних умов політичного розвитку держави.

Зміст курсу

ТЕМА 1. 3 Виборчі технології: основні підходи та концептуальні засади

Теоретичні аспекти дослідження виборчих технологій. Основні концептуальні підходи до поняття «виборчі технології»: нормативний, маркетинговий, структурно-функціональний, комунікативний, порівняльно-історичний та ін. Розуміння виборчих технологій як технології маніпулятивного впливу на виборців.

Вивчення виборчих технологій зарубіжними дослідниками: П.Лазерсфельд, Б.Ньюман, Р.Агранофф, Х.Ашер, Д.Батлер, А.Ранні, Д.Каван, Ф.Плессер, М.Скамел, Д.Урінг, Ж.Сегел, Ф.Гоулд, М. Олверез, С. Хайд, та ні.

Дослідженням виборчих технологій у наукових доробках вітчизняних вчених: В. Бебик, А. Видрін, Л. Кочубей, А. Пойченко, В. Полторак, М. Томенко та ін.

Зміст курсу

ТЕМА 1.4. Виборчі технології: класифікація та основні різновиди

Теоретико-методологічне підґрунтя щодо класифікації виборчих технологій. Різноманітність технологій за предметно-цільовими критеріями. Аналітичні технології (політичний аналіз, політичне консультування).

Предметно-практичні («польові») технології (прийняття рішень, управління конфліктами, управління переговорами, лобювання).

Комунікативні технології (агітація і пропаганда, PR, політична реклама, інформаційні, інформаційно-мережеві).

Класифікація за типом комунікаційного впливу (лінійний, транзакційний, інтерактивний). Класифікація за засобами виборчих технологій (загальні та особливі). Класифікація за масштабом впливу (місцеві, регіональні, федеральні, універсальні). Класифікація за засобом впливу (реклама, PR, маркетингові).

Поділ виборчих технологій на базові (політичні дії, спрямовані на збільшення кількості прихильників політичної сили) та допоміжні (спрямовані на дослідження та представлення точки зору великих електоральних груп).

Зміст курсу

ТЕМА 1.4. Виборчі технології: класифікація та основні різновиди

Класифікація за сферою застосування: медійні та «польові» технології. Медійні технології: іміджмейкінг (створення та просування в інформаційному просторі іміджу політиків), теледебати, агітація в Інтернеті, телешоу з елементами маніпуляції громадською думкою. Польові технології: кампанія «від людини до людини», кампанія «від дверей до дверей», публічні виступи в ході виборів, мітинги, демонстрації, протести, хеппенінги, перформанси, зовнішня та вулична реклама, адресна агітація тощо.

Класифікація виборчих технологій за ступенем інноваційності (традиційні та інноваційні); витратами (низько-, середньо- і високозатратні); прогнозованістю результатів (легко- або складнопрогнозовані); легальністю засобів, які використовуються (легальні і нелегальні); морально-етичним критерієм (конвенціональні і девіантні); характером дії (стратегічні, тактичні, оперативні); рівнем ефективності (високоефективні, середноефективні, низькоефективні).

Зміст курсу

ТЕМА 1.5. Виборчі технології: етапи розвитку

Основні етапи розвитку виборчих технологій: газетна, телевізійна та «цифрова» епохи. Особливості використання різних виборчих технологій у різні історичні періоди. Залежність виборчих технологій від цілей виборчої кампанії.

Трансформація виборчих технологій за умов розвитку інформаційного суспільства, медіа-ринку та інтегрованих маркетингових комунікацій. Виборчі технології як комунікативна діяльність в електоральному процесі. Комунікативно-менеджерський зміст сучасних виборчих технологій. Формування метатехнологій як сукупності процедурних технологій комунікативного менеджменту.

Зміст курсу

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ТЕМА 2.1. Проведення виборчої кампанії та застосування виборчих технологій

Стратегія та ресурси виборчої кампанії. Планування передвиборчих кампаній. Основні принципи організації виборчої кампанії. Підготовка передвиборчої програми і формулювання ідеології кандидата. Технологія корекції виборчої стратегії. Етапи стратегії виборчих кампаній. Взаємовплив стратегії та тактики виборчих кампаній. Ресурси виборчої кампанії кандидата (кандидат, організаційна структура, фінансові ресурси, спеціалісти). Взаємозамінність ресурсів. Стадії виборчого процесу (попередня стадія, стадія реєстрації, агітаційна стадія, стадія голосування, стадія підбиття підсумків і захисту результатів). Моделі виборчих кампаній: неструктурована, комерційна, адміністративнокомандна, організаційно-партійна, змішана. Основні учасники та структурні елементи виборчої кампанії. Особливості взаємодії кандидата і виборців в контексті електорального простору. Виборець як центральний об'єкт виборчої кампанії. Статус і типологія виборців. Поняття та структура електорату. Соціальна карта та паспорт округу. Передвиборне опитування виборців. Партійна ідентифікація виборців. Активний та пасивний електорат. Мінливий виборець: критерії дослідження. «Парадокс Лап'єра». Моніторинг електоральних настроїв в ході виборчої кампанії.

Зміст курсу

ТЕМА 2.2. Масова комунікація в виборчих кампаніях. Політична реклама та PR

Засоби масової інформації (ЗМІ, Mass media, ЗМК) як інституції публічного поширення інформації і комунікації. Основні функції ЗМК. Поняття медіасистеми («Чотири теорії преси» Зібберта, Шрамма, Петерсона vs «Сучасні медіасистеми» Д. Галіна і П. Манчіні). ЗМІ у виборчій кампанії. Розробки стратегії роботи зі ЗМІ. Принципи роботи з журналістами. Прес-реліз. Рекомендації до написання прес-релізу. Неконтрольовані засоби комунікації. Контрольовані засоби комунікації. Засоби аудіовізуальної комунікації. Поняття реклами як особливого виду маркетингової комунікації. Історія розвитку реклами та її форми у різних типах ЗМІ. Особливості та види політичної реклами. Public Relations в політиці та державному управлінні. Меседжі та цільові групи. Особливості політичної реклами як специфічної комунікативної діяльності. Пряма розсилка і кампанія «від дверей до дверей». Інтернет-засоби просування кандидата

Зміст курсу

ТЕМА 2.3. Маніпулятивні та брудні виборчі технології в електоральному процесі

Поняття брудні або маніпулятивні виборчі технології. Різновиди маніпулятивних і брудних виборчих технологій. Дезінформування. Компромат. Чорний піар. Дискредитація. Подання інформації про кандидата у негативному світлі. Підкуп виборців. Маніпуляція законодавством. Використання державного контролю на виборах. Тиск на кандидатів та виборців. Фінансові порушення. Мобілізація владних ресурсів. Фальсифікація результатів виборів. Неправомірна реєстрація виборців. Використання чужого права голосу. Заходи по зриву виборчої діяльності кандидата. Агітація з порушенням закону. Негативні кампанії та контрпропаганда. Технологія «двійник»: сутність та різновиди. «Двійник-буфер». «Двійник-провокактор». «Свій двійник». «Двійник-тихоня». Форми використання ЗМІ в брудних виборчих технологіях. Адміністративний ресурс у виборчому процесі. Форми і прояви адміністративного ресурсу. Правове регулювання застосування адміністративного ресурсу. Шляхи запобігання використанню маніпулятивних і брудних виборчих технологій в електоральному процесі.

Зміст курсу

ТЕМА 2.4. Виборчі технології в електоральному процесі України.

Виборче законодавство України. Еволюція виборчих технологій в електоральних кампаніях України. Етапи розвитку виборчих технологій в Україні. Аналіз особливостей застосування виборчих технологій у президентських і парламентських кампаніях України у різні часи. Тенденції розвитку виборчих технологій в електоральному процесі України. Чинники застосування виборчих технологій в українських виборчих кампаніях. Політичний плюралізм. Абсентеїзм як сучасний феномен демократії. Застосування українських ЗМІ в електоральному процесі. Використання маніпулятивних і брудних виборчих технологій. Застосування технологій «кольорових» революцій або «революційних» технологій. Технологізація виборчих кампаній. Вплив негативних виборчих технологій на результат виборів. Ефективність виборчих технологій в Україні. Рівень розвитку виборчих технологій в Україні та ступінь їх демократичності.